

Cursuri universitare

Prof. univ. dr. Tudorel TOADER

**DREPT PENAL
PARTEA SPECIALĂ**

Prof. univ. dr. Tudorel TOADER
Facultatea de Drept a Universității “Al. I. Cuza” din Iași

DREPT PENAL

PARTEA SPECIALĂ

Curs sinteză

Universul Juridic
București
-2025-

TITLUL I

INFRAȚIUNI CONTRA PERSOANEI

(art. 188-227)

Aspecte comune

Titlul I din Partea specială a Codului penal este consacrat protecției atributelor fundamentale ale persoanei. Faptele de natură să aducă atingere acestor valori, în număr de 42, sunt grupate într-un număr de 9 capitole, după cum urmează: capitolul I, infracțiuni contra vieții (art. 188-192); capitolul II, infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății (art. 193-198); capitolul III, infracțiuni săvârșite asupra unui membru de familie (art. 199-200); capitolul IV, agresiuni asupra fătului (art. 201-202); capitolul V, infracțiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie (art. 203-204); capitolul VI, infracțiuni contra libertății persoanei (art. 205-208); capitolul VII, traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile (art. 209-217); capitolul VIII, infracțiuni contra libertății și integrității sexuale (art. 218-223) și capitolul IX, infracțiuni ce aduc atingere domiciliului și vieții private (art. 224-227).

1. Obiectul juridic. Obiectul juridic *principal* constă în relațiile sociale referitoare la atributele fundamentale ale persoanei. Viața, integritatea corporală și sănătatea, libertatea, libertatea vieții sexuale sunt valorile sociale ocrotite, în principal, prin incriminările din acest titlu. Protecția penală este realizată și prin alte norme de incriminare, prevăzute în Codul penal sau în unele legi speciale, norme prin care sunt ocrotite, în principal, alte valori sociale și, în secundar, cele analizate. Astfel, de exemplu, prin incriminarea tâlhăriei (art. 233) sunt protejate în principal relațiile sociale cu caracter patrimonial și în secundar cele privind atributele persoanei, referitoare la libertatea psihică, integritatea corporală, sănătatea sau chiar viața acesteia.

Obiectul juridic *secundar* poate consta în: relațiile sociale cu caracter patrimonial (în cazul omorului calificat săvârșit din interes material); relațiile sociale cu privire la protecția minorilor (în cazul în care determinarea sau înlesnirea sinuciderii se săvârșește asupra unui minor); relațiile sociale cu privire la protecția produsului de concepție (în cazul în care vătămarea corporală a cauzat avortul); relațiile sociale privind respectarea regimului armelor și munițiilor (în cazul în care lipsirea de libertate se comite de către o persoană înarmată) etc.

2. Obiectul material. Obiectul material este reprezentat, de regulă, de corpul victimei față de care se săvârșește, în mod nemijlocit, fapta incriminată, cum ar fi, de exemplu, la infracțiunile de omor (art. 188-189), uciderea din culpă (art. 192), întreruperea cursului sarcinii (art. 201), vătămarea fătului (art. 202), lovirea sau alte violențe (art. 193), vătămarea corporală (art. 194), viol (art. 218) etc.

Unele dintre infracțiunile contra persoanei sunt lipsite de obiect material. De exemplu, sunt lipsite de obiect material infracțiunile de amenințare (art. 206) și divulgare a secretului profesional (art. 227).

3. Subiecții infracțiunilor. *Subiect activ* poate fi, de regulă, orice persoană. În cazul unora dintre infracțiunile contra persoanei, subiectul activ este calificat. De exemplu, la infracțiunea constând în divulgarea secretului profesional, subiectul activ cunoaște datele sau informațiile cu caracter secret în virtutea profesiei ori funcției și are obligația păstrării confidențialității cu privire la respectivele date. La unele dintre aceste infracțiuni, o anumită calitate a făptuitorului poate determina una dintre formele agravate. De exemplu, uciderea din culpă se încadrează în una dintre formele agravate din art. 192 alin. (2) dacă, în momentul săvârșirii faptei, autorul se afla în exercitarea unei profesii sau meserii ori în efectuarea unei anumite activități reglementate de lege. Tot astfel, violul (art. 218) se încadrează în forma agravată din alin. (3) lit. a), dacă victima se afla în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului.

Participația penală este posibilă, de regulă, sub toate formele. Coautoratul nu este posibil în cazul infracțiunilor cu subiect activ unic, cu referire la uciderea ori vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă (art. 200), infracțiune ce poate fi săvârșită doar de către mama nou-născutului. Coautoratul nu este posibil nici la infracțiunile săvârșite prin viu grai, de exemplu, la amenințare (art. 206). Participația improprie este posibilă la infracțiunile săvârșite din culpă, și anume la uciderea din culpă (art. 192) și vătămarea corporală din culpă (art. 196).

Subiect pasiv poate fi, de regulă, orice persoană. Pluralitatea de victime determină existența unui concurs format din tot atâtea infracțiuni. Uneori, din pluralitatea de victime legiuitorul a creat o unitate legală, cum ar fi, de exemplu, în cazul omorului calificat [art. 189 alin. (1) lit. f)] săvârșit asupra a două sau mai multor persoane ori în cazul uciderii din culpă [art. 192 alin. (3)], dacă prin fapta săvârșită s-a cauzat moartea a două sau mai multor persoane.

La unele dintre infracțiunile analizate, subiectul pasiv trebuie să aibă o anumită calitate, cum ar fi, de exemplu, în cazul omorului calificat [art. 189 alin. (1) lit. g)], la care este necesară calitatea de femeie gravidă, sau la violența în familie (art. 199), la care este necesar ca victima infracțiunii să aibă calitatea de membru de familie. De regulă, infracțiunea există indiferent de vârsta victimei, starea de sănătate a acesteia etc. La unele dintre infracțiunile analizate, faptul că victima are o anumită vârstă determină o altă încadrare juridică a faptei. Spre exemplu, la violul săvârșit asupra unui minor (art. 218¹), victima infracțiunii este un minor care nu a împlinit vârsta de 16 ani.

4. Latura obiectivă. *Elementul material* al laturii obiective se realizează, în cele mai frecvente cazuri, prin *acțiuni*, cum se întâmplă, de exemplu, în cazul infracțiunii de omor (art. 188), al celei de lovire sau alte violențe (art. 193), al celei de divulgarea secretului profesional (art. 227 C. pen.) etc. *Inacțiunea* este posibilă, în cazul unora dintre infracțiunile contra persoanei, ca modalitate alternativă a acțiunii. De exemplu, lipsirea de libertate în mod ilegal (art. 205 C. pen.) poate fi realizată prin inacțiune în situația în care victima nu este pusă în libertate, deși a dispărut temeiul îngrădirii libertății acesteia.

Urmarea imediată constă într-o atingere adusă unuia sau unora dintre atributele fundamentale ale persoanei, protejate prin textele de incriminare.

Raportul de cauzalitate dintre faptă și urmarea socialmente periculoasă trebuie stabilit în fiecare caz în parte.

5. Latura subiectivă. Cele mai numeroase infracțiuni contra persoanei presupun vinovăția făptuitorului sub forma intenției, care poate fi directă sau indirectă. Culpă este întâlnită

la infracțiunile de ucidere din culpă (art. 192) și de vătămare corporală din culpă (art. 196 C. pen.). Intenția depășită este întâlnită la infracțiunea constând în lovirea sau vătămările cauzatoare de moarte (art. 195), precum și la unele dintre formele agravate, cum ar fi violul care a avut ca urmare moartea victimei [art. 218 alin. (4)], vătămarea corporală care a cauzat avortul [art. 194 alin. (1) lit. d)] etc.

6. Actele de pregătire – tentativa – consumarea

Actele de pregătire nu sunt sancționate, potrivit regulii generale.

Tentativa este pedepsită în cazul următoarelor infracțiuni: omor (art. 188); omor calificat (art. 189); vătămare corporală [art. 194 alin. (2)]; întreruperea cursului sarcinii [art. 201 alin. (1) și (2)]; lipsirea de libertate în mod ilegal [art. 205 alin. (1)-(3)]; sclavia (art. 209); traficul de persoane (art. 210); traficul de minori (art. 211); folosirea serviciilor unei persoane exploatate (art. 216); folosirea prostituției infantile (art. 216¹); violul [art. 218 alin. (1)-(3²)]; violul săvârșit asupra unui minor, [art. 218¹ alin. (1)-(5²)], agresiunea sexuală [art. 219 alin. (1)-(2²)]; agresiunea sexuală săvârșită asupra unui minor [art. 219¹ alin. (1)-(3²)].

Tentativa nu este posibilă la infracțiunile săvârșite prin viu grai, la cele săvârșite cu intenție depășită, și nici la cele din culpă.

Consumarea infracțiunilor din prezentul titlu are loc în momentul producerii rezultatului socialmente periculos, constând într-o lezare efectivă a valorii sociale protejate sau în crearea unei stări de pericol pentru respectiva valoare.

7. Sancțiunea. Sancțiunea diferă în funcție de pericolozitatea fiecăreia dintre faptele incriminate. Cea mai severă pedeapsă, constând în detențiunea pe viață sau închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi, este prevăzută pentru omorul calificat (art. 189), iar cea mai redusă, constând în închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă, la infracțiunea de hărțuire, art. 208 alin. (2).

Pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi este prevăzută pentru următoarele infracțiuni: omorul (art. 188); omorul calificat (art. 189); determinarea sau înlesnirea sinuciderii [art. 191 alin. (3)]; relele tratamente aplicate minorului (art. 197); întreruperea cursului sarcinii (art. 201); lipsirea de libertate în mod ilegal [art. 205 alin. (4)]; sclavia (art. 209); traficul de persoane (art. 210); traficul de minori (art. 211); proxenetismul (art. 213); violul (art. 218); violul săvârșit asupra unui minor (art. 218¹), agresiunea sexuală (art. 219), agresiunea sexuală săvârșită asupra unui minor (art. 219¹), și determinarea sau înlesnirea întreținerii de acte sexuale sau de natură sexuală între minori, art. 219².

8. Forme agravate. Unele dintre infracțiunile contra persoanei au, pe lângă forma simplă, și una sau mai multe forme agravate. De exemplu, forme agravate întâlnim la următoarele infracțiuni: determinarea sau înlesnirea sinuciderii [art. 191 alin. (2) și (3)]; uciderea din culpă [art. 192 alin. (2) și (3)]; lovirea sau alte violențe [art. 193 alin. (2 și 2¹)]; vătămarea corporală [art. 194 alin. (2) și (2¹)]; vătămarea corporală din culpă [art. 196 alin. (3) și (4)]; încăierarea [art. 198 alin. (2) și (3)]; întreruperea cursului sarcinii [art. 201 alin. (2) și (3)] etc.

9. Aspecte procesuale. Pentru majoritatea infracțiunilor contra persoanei, acțiunea penală se pune în mișcare *din oficiu*.